

Ім'я користувача:
Полтавський інститут економіки і права Полтавськи...

ID перевірки:
1016212995

Дата перевірки:
26.04.2024 19:32:07 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
02.05.2024 11:28:04 EEST

ID користувача:
100011299

Назва документа: **Касяненко Каміла_Курсова робота**

Кількість сторінок: 25 Кількість слів: 4948 Кількість символів: 38136 Розмір файлу: 37.47 KB ID файлу: 1015985669

4.89% Схожість

Найбільша схожість: 0.97% з Інтернет-джерелом (<https://studfile.net/preview/2414925/page:2>)

4.89% Джерела з Інтернету 225 ..... Сторінка 27

0.32% Джерела з Бібліотеки 2 ..... Сторінка 28

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

ВСТУП

Актуальність теми: Важливою системою для української правової доктрини, є система зобов'язального права. Забезпечення виконання зобов'язання покликане захищати інтереси кредиторів, які є сторонами договору, шляхом покладення на боржника, або третіх осіб додаткового обов'язку. Інакше кажучи, у разі невиконання умов цивільно-правового договору, на боржника в праві покласти додаткову відповідальність, а в деяких випадках за виконання боргу відповідають і треті особи. (особливо у разі поруки та застави).

Необхідність використання способів забезпечення виконання зобов'язання зумовлена тим, що кредитор був завжди вкрай зацікавлений у тому, щоб боржник виконував свої зобов'язання та відшкодував збитки яких він зазнає в разі невиконання, а також тим, що неналежне виконання зобов'язань мало несприятливі наслідки саме для боржника. Це пояснюється тим, що в умовах ризику кредитори завжди зацікавлені у спонуканні своїх боржників, задля виконання належних зобов'язань. У загальному вигляді, забезпечення виконання зобов'язання, являє собою сукупність заходів, за допомогою яких сторони договірних відносин для належного виконання передбачених договором цивільних завдань. Це встановлює певні поведінкові обмеження, де під загрозою є вчинення певних дій, що тягнуть за собою негативні майнові наслідки для боржника. Слід розуміти це як сукупність відповідних заходів, що впливають один на одного з метою дотримання обов'язків.

На сьогодні склався єдиний підхід до регулювання порядку забезпечення виконання зобов'язання. Традиційно в Цивільному кодексі України, до способів забезпечення виконання зобов'язань відносять: неустойку, поруку, завдаток і заставу. Крім того, сучасний законодавець додав до цього переліку три основні способи: арешт майна боржника, порука (банківська гарантія) та інші способи передбачені законом або договором.

Отже, згідно з чинним законодавством, до способів забезпечення виконання зобов'язання належить не тільки використання прямо визначених способів забезпечення, таких як неустойка, порука, завдаток, застава, гарантія, та арешт, а й способи, зазначені в договорі самими сторонами.

Це питання активно досліджувалось серед наших вчених, з них слід виділити наступних: О. В. Дзері, Н.С. Кузнецова, В.В. Луця, Р.І. Майданиката та багато інших.

Предметом курсової роботи є дослідження нормативно-правових актів, що регулюють суспільні відносини у сфері зобов'язального права.

Об'єктом дослідження є виконання зобов'язань, що виникають у правовій сфері.

Мета курсової роботи полягає у визначенні та порівнянні способів забезпечення виконання зобов'язань, встановлених у чинному законодавстві.

Реалізація мети, відбуватиметься в такому викладі:

- класифікація видів забезпечення зобов'язання;
- аналіз законодавства, що датується відповідними пунктами;
- з'ясування та виокремлення основних особливостей у реалізації зобов'язального права.

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ.

1.1 Поняття та визначення зобов'язання

Виконання зобов'язань – традиційний інститут цивільного права. Жодне зобов'язання саме по собі не гарантує, що боржник вчинить необхідні дії на користь кредитора. Навіть якщо кредитор застосує до боржника, який не виконує зобов'язання, заходи відповідальності, у боржника може не виявитися майна, необхідного для задоволення вимоги. Спеціальні забезпечувальні заходи, передбачені законом або договором, застосовуються для попереднього забезпечення майнових інтересів кредитора, одержання гарантії належного виконання боржником своїх зобов'язань, а також для запобігання або зменшення ступеня негативних наслідків, що можуть виникнути в разі невиконання зобов'язань. Такі заходи називаються видами (способами) забезпечення виконання зобов'язань [5, с.210]. Види забезпечення виконання зобов'язань характеризуються:

- майновим змістом;
- спрямовані на те, щоб змусити боржника виконати свої зобов'язання (а не тільки щоб покарати його як злочинця);
- має додатковий (підлеглий) характер за статтею 548 ЦК України [1];
- може забезпечувати тільки чинні зобов'язання (що не були припинені закінченням строку позовної давності).

З урахуванням наведеної характеристики, забезпечення виконання зобов'язань можна визначити як передбачений законом або договором спеціальний майновий захід, що спонукає боржника до належного виконання зобов'язання шляхом встановлення додаткової гарантії задоволення вимог (інтересів) кредитора. Належне виконання зобов'язання означає, що сторони, які беруть участь у зобов'язальних правовідносинах, виконують їх у суворій відповідності із законом або договором, а за відсутності таких вказівок –

відповідно до вимог, які зазвичай ставляться до виконання, тобто до усталеної комерційної практики [6, с.129].

Належне виконання зобов'язань зміцнює майновий стан учасників цих відносин, сприяє формуванню довіри до виконання ними своїх обов'язків і в кінцевому підсумку стабілізує загальну комерційну реалізацію. Мета належного виконання зобов'язань лежить в основі різних способів забезпечення, і розглядається в юридичній літературі, як в широкому так і у вузькому сенсі. У власному (вузькому) розумінні, спосіб забезпечення виконання зобов'язання має особливий (додатковий) характер і розуміється як додатковий захід забезпечення, що дає змогу домогтися виконання належного від того, чи зазнав кредитор збитків, та чи є у боржника майно, на яке можна звернути стягнення за відповідним документом.

Однак питання про правове забезпечення виконання зобов'язань можна розглядати і в ширшому аспекті. Метою може бути застосування не лише тих способів, а й інших передбачених законом або договором правових механізмів, які сприяють забезпеченню виконання зобов'язань, що впливають із договірних зобов'язань боржника або інших подій, що породжують зобов'язання. Таким чином, вони також гарантують інтереси потерпілої сторони в разі порушення зобов'язання боржником, і в цьому сенсі сферу застосування цих способів забезпечення виконання зобов'язань може бути витлумачено ширше.

1.2 Види забезпечення виконання зобов'язання

Виконання зобов'язання може бути забезпечено неустойкою, порукою, гарантією, заставою, притриманням або завдатком. Договорами або законодавством можуть бути передбачені й інші види забезпеченням зобов'язань. Правочин щодо забезпечення виконання зобов'язань мають бути вчинені у письмовій формі. Правочини вчинені без додержання письмової форми є недійсними [7, с. 245].

Слід надати характеристику, кожному з видів забезпечення виконання зобов'язання:

- неустойка – це гроші, або інше майно, яке боржник зобов'язаний передати кредитору, у разі невиконання зобов'язань;
- гарантія – за гарантією банк, чи інша фінансова установа або страхова компанія (гарант) гарантує кредитору (бенефіціару), що боржник (принципал) виконує свої зобов'язання;
- депозит – це гроші або рухоме майно, що передаються боржником кредитору в рахунок належних за договором платежів для підтвердження зобов'язання і гарантії його виконання;
- застава – у силу застави кредитор має право в разі невиконання боржником забезпеченого заставою зобов'язання одержати задоволення із заставленого майна переважно перед іншими кредиторами, якщо інше не передбачено законом;
- притримання – кредитор, якому на законних підставах належить річ, що підлягає переданню боржникові або зазначеній ним особі, має право притримувати її до виконання боржником своїх обов'язків, якщо він не виконує своїх зобов'язань щодо оплати цієї речі або не відшкодовує кредиторів пов'язані з нею витрати чи інші збитки [8, с. 102].

Вид (спосіб) забезпечення виконання зобов'язання – це сукупність засобів, за допомогою яких сторони цивільних правовідносин впливають одна на одну з метою належного виконання передбачених договором. Під загрозою вчинення певних дій, що тягнуть за собою для боржника негативні наслідки, незалежно від того, зазнає кредитор реальних збитків чи ні. Способи забезпечення виконання зобов'язань встановлюються в інтересах кредитора. При цьому під час передання зобов'язань діють тільки способи забезпечення зобов'язань між кредитором і боржником (неустойки, гарантії), а не між кредитором і третьою особою (поруки, гарантії) [9, с.154].

Залежно від підстави класифікації можна виділити такі види способів забезпечення зобов'язань:

- Розрізняються за кількістю учасників : двосторонні (кредитори і боржники), багатосторонні (треті особи – гарантії і поручителі);
- Підстави для створення : за законом, так і за договором (неустойки, застави, гарантії, утримання), виключно за договором (порука, гарантія);
- Форма встановлення: проста письмова (неустойка, порука, застава, гарантія), нотаріальні акти (застава нерухомості, транспортних засобів);
- Порядок задоволення інтересів кредиторів: звернення стягнення на майно боржника, що перебуває у кредитора (застава, право утримання), накладання фінансових санкцій (неустойка), та третя особа, що бере на себе відповідальність (гарант, поручитель).

Таким чином, застава, гарантії, та порука є типовими способами забезпечення боргів, що виникають з договорів позики та кредиту. Зобов'язання щодо виконання робіт або надання послуг зазвичай забезпечуються штрафною облігацією, а зобов'язання щодо особи, які впливають із договору про передання майна – порукою.

Отже, під способом забезпечення виконання зобов'язання розуміють додатковий засіб забезпечення, який має особливий (додатковий) характер і

дає змогу реалізувати виконання незалежно від того, чи зазнав кредитор збитків на майно та чи є у боржника майно, на яке може бути звернено стягнення за виконавчим документом.

1.3 Способи забезпечення виконання зобов'язання

Спосіб забезпечення виконання зобов'язання – це сукупність заходів, за допомогою яких сторони зобов'язання, впливають одна на одну, з метою забезпечити належне виконання зобов'язання під загрозою вчинення певних дій, що спричиняють негативні майнові наслідки для зобов'язальної сторони, незалежно від того, чи зазнає вона реальних збитків.

На способи забезпечення належного виконання зобов'язань, покладені такі завдання:

- Попередити потенційних правопорушників про негативні наслідки, які можуть настати внаслідок невиконання, або неналежного виконання договірних зобов'язань;
- Створити можливість для кредиторів задовольнити свої вимоги в разі невиконання зобов'язань;
- Усунути будь-які негативні наслідки, які можуть бути спричинені для кредитора, у зв'язку з невиконанням зобов'язань.

Перелічені способи мають спільну мету – надати кредиторам додаткову можливість домогтися виконання своїх зобов'язань. Кожен із способів, передбачених законом, створює паралельно з основним зобов'язанням нове, яке є додатковим по відношенню до основного зобов'язання. Способи можуть встановлюватися лише в інтересах кредитора. Таким чином, переводячи борг, новий кредитор набуває всіх прав щодо забезпечення виконання зобов'язання. При цьому при переведенні боргу діють тільки способи між кредитором і боржником (неустойки, гарантії), а не між кредитором і третіми особами (поруки, гарантії). У багатьох випадках, вибір

способу забезпечення виконання зобов'язань, може залежати від характеру боргу, або регулюватися нормами закону.

Договорами або законами можуть бути передбачені й інші види забезпечення виконання зобов'язань, як вказано у статті 546 Цивільного кодексу України [2]. Наприклад, факторинг може розглядатися як такий вид забезпечення зобов'язання. Правочини, що забезпечують виконання зобов'язання, мають бути вчинені в письмовій формі. Якщо це виконано не в належному вигляді, зобов'язання є недійним.

У юридичній літературі виділяють такі види способів забезпечення виконання зобов'язань:

- За кількістю учасників: двосторонні (кредитор, боржник), багатосторонні(разом з третіми особами);
- За підставами виникнення: за законом і договором (неустойка, застава, гарантії, притримання), виключно за договором (порука, гарантія;
- У порядку задоволення інтересів кредитора: стягнення майна та грошима.

РОЗДІЛ 2. ПОНЯТТЯ НЕУСТОЙКИ ЯК ВИД ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

2.1 Класифікація неустойки

Одним із найпоширеніших видів забезпечення виконання зобов'язання є неустойка. Вона являє собою грошові кошти або інше майно (рухоме і нерухоме), яке боржник зобов'язаний передати кредиторіві в разі невиконання зобов'язання, згідно статтею 549 Цивільного кодексу України [2].

До видів неустойки належать штрафи та пені. Штраф – це неустойка, що обчислюється у відсотках від суми прострочення виконання грошового зобов'язання, а пеня є відсотком від суми, що визначає несвоєчасне виконання грошового зобов'язання. На відміну від штрафу, пеня є гарантією на виконання зобов'язань. Можливість стягнення неустойки з боржника у вигляді майна, є однією з доктрин цивільного права. Як зазначається в новітній науковій літературі, механізм реалізації таких прав досі залишається незрозумілим і може спричинити труднощі під час розрахунку та стягнення цього виду неустойки. Учасники цивільних відносин встановлюють дану функцію у вигляді грошового стягнення, і не мають справи з так званими неустойками.

Цивільний кодекс України, зокрема стаття 547 [2], встановлює вимоги до форм правочину. Ці форми щодо виконання зобов'язань мають бути вчинені у письмовому виді. Тому, якщо не дотримані вимоги щодо форми документу, вчинене зобов'язання вважається недійсним. Недостатньо просто домовитись з іншою стороною про те, що в разі виконання зобов'язання, він повинен сплатити неустойку. Об'єктами неустойки вважається майно (рухоме і нерухоме), яке боржник у випадку порушень норм, зобов'язаний передати

кредитору. Якщо об'єктом неустойки є гроші, то їх розмір визначається договором що був укладений між сторонами, або цивільно-правовим актом [4, с.111]. Сторони можуть домовитись про зменшення розміру неустойки, визначеної правовим якщо, якщо інше не передбачено законом. Однак розмір неустойки може бути зменшено і безпосередньо судом, якщо сума неустойки значно перевищує суму збитків, та за наявності інших істотних обставин. Слід також пам'ятати, що відповідно до Цивільного кодексу України, для стягнення неустойки встановлено спеціальний строк позовної давності, що має термін один рік[2].

Але можуть статися різні випадки, наприклад коли у боржника дійсно немає коштів для виконання своїх зобов'язань. Сплачуючи частину зобов'язання, боржник сам розраховує, що борг зменшиться, але насправді він лише частково відшкодовує витрати кредитора та неустойки. Тому, під час укладання договору необхідно передбачити, що першочергово виплачується борг, а лише потім сума неустойки та відсотків, а також витрати кредитора, які пов'язані з виконанням боргу. Ідеться про витрати кредитора, пов'язані з виконанням його зобов'язань.

Варто наголосити, що після аналізу чинного законодавства України, важко визначити, у яких випадках має бути застосований той чи інший вид неустойки. У деяких випадках договір навіть не передбачає стягнення неустойки, про пряма норма закону передбачає такий вид боргу. У випадках з договірною неустойкою, договір має відігравати важливу роль. Умови цього договору визначають як розмір неустойки, її порядок, та методи застосування щодо боржника. Тому, під час укладання договору сторони повинні врахувати всі правила і самостійно вирішити, як передбачити в договорі вид забезпечення виконання зобов'язання, щоб з одного боку розмір неустойки не був надто надмірним, а з іншого – якнайкраще захистити себе від порушення зобов'язань іншою стороною.

2.2 Види неустойки

Існує два види штрафів, залежно від підстави, на якій вони накладаються:

- Юридичні – тобто ті, які прямо передбачені конкретним нормативним законодавством;
- Договірні – ті умови і розмір стягнення, яких сторони визначили самостійно під час укладання договору.

Якщо закон передбачає розмір неустойки, умови і в деяких випадках порядок її стягнення, то ці вимоги є обов'язковими, і сторони не можуть зменшити розмір неустойки, або відмовитися від її стягнення. Законодавець може встановити максимальні та мінімальні межі неустойки.

Залежно від співвідношення зі збитками розрізняють штрафну, залікову, виключну та альтернативну неустойку.

Штрафна – характеризується тим, що стягує всю суму збитків. Згідно статті 624 Цивільного кодексу України [2], застосовується у всіх випадках, якщо сторони не передбачили в договорі інший вид неустойки.

Якщо сторони передбачили обов'язок відшкодувати боржникові збитки тільки в частині не покритій неустойкою, то це залікова неустойка. Виключна неустойка обмежує відповідальність боржника тільки її сплатою, тим самим виключає вимоги про відшкодування збитків. Якщо кредитор може добровільно вимагати від боржника відшкодування збитків, то така неустойка допускається як альтернативна. Найбільш ефективним забезпеченням є

неустойка (кумулятивна), яка виконує виключно каральну функцію. Інші види неустойок (залікова, виключна, альтернативна) виконують як компенсаційну функцію (використовуються для відшкодування збитків, та додаються до суми компенсації), так і штрафну. Штрафні санкції завжди були поширеною формою забезпечення виконання зобов'язання. **Особливо в договірних відносинах за участю юридичних осіб.**

РОЗДІЛ 3. ПОНЯТТЯ ПОРУКИ, ГАРАНТІЇ ТА ЗАСТАВИ.

Порука

Система поруки є традиційною і однією з найстаріших систем цивільного права з тисячолітньою історією. Римське право відіграло важливу роль у розвитку цієї доктрини. Воно сформулювало основні положення і базові поняття поруки, які згодом знайшли відображення в законодавстві багатьох країн, зокрема і в нашому.

Згідно зі статтею 553 Цивільного кодексу України[2], порука це договір, за яким поручитель гарантує виконання зобов'язання перед кредитором боржником. **Перш за все, слід зазначити, що згідно з чинним законодавством,** порука фактично здійснюється шляхом укладання договору, що є єдиною підставою, на якій виникають відносини поруки.

Водночас на практиці, це використовується для забезпечення договірних зобов'язань. Наприклад, поруки розглядаються для забезпечення повернення кредитів. Для визначення правової природи, важливо розглянути зміст основних зобов'язань поруки, що впливають із договору, вирішення яких пов'язане з тлумаченням законодавчого формулювання про те, що порука відповідає за виконання зобов'язань боржника [12, с. 324]. Порука як спосіб забезпечення зобов'язань отримала такі функції: забезпечення та стимулювання.

Відповідно до пункту 1 статті 556 Цивільного кодексу України [2], кредитор який одержав виконання від поручителя, зобов'язаний передати його документи, що підтверджують вимогу до боржника (договір, розписку, акт приймання-передачі, тощо). Поручитель зобов'язаний повідомити боржника про отримання вимоги кредитора, а в разі пред'явлення до боржника позову – заявити про клопотання про приєднання до нього. Якщо боржник не виконує, він має право пред'явити поручителю всі заперечення, які він мав би проти кредитора (наприклад, щодо сплати боргу). Боржник який виконав зобов'язання, повинен негайно повідомити про це поручителя, щоб уникнути подвійного виконання. Поручитель який виконав зобов'язання забезпечене порукою, має право стягнути з кредитора безпідставно одержане, або пред'явити вимогу до боржника у зв'язку з тим, що боржник не повідомив його про виконання. Встановлений законодавцем строк, протягом якого кредитор може вимагати від поручителя виконання зобов'язання, є пересічним і не може бути зупинений, перерваний або поновлений, а право кредитора на примусове виконання поруки припиняється після закінчення цього строку. Таким чином, положення пункту 5 статті 267 Цивільного кодексу України [2], який тлумачить про захист судом порушених прав, у тому випадку, якщо строк позовної давності було перевищено з поважних причин, до цих умов не застосовується.

Гарантія

Гарантії, поряд з неустойками, поруками, заставами, притриманням та депозитами – є одним зі способів забезпечення виконання зобов'язання, передбачених статтею 546 Цивільного кодексу України [2]. Гарантії є зручним впливом на погашення кредитних засобів, і часто використовуються для мінімізації фінансових втрат, що підвищує попит на цю послугу. Стаття 560 Цивільного кодексу України [2] визначає поняття гарантії так – це порука банку, або іншої фінансової установи, страхової компанії (гаранта) перед кредитором (бенефіціаром) у тому, що боржник виконує свої зобов'язання. Гарант несе відповідальність перед кредитором за невиконання зобов'язань

перед боржником. Таким чином, гарант має бути спеціальною організацією, та відповідає вимогам закону, з необхідною ліцензією. У цих відносинах беруть участь три суб'єкти: гарант, бенефіціар (кредитор за основним боргом) і принципал (боржник за основним боргом).

Гарантом може бути тільки фінансова установа. Бенефіціаром і принципалом може виступати фізична або юридична особа, у тому числі підприємець. Гарантії видані не фінансовими установами, вважаються недійсними. Якщо сторони мали намір вступити в гарантійні відносини, але гарант не підходить, відповідне зобов'язання може бути визнане судом недійсним. Якщо сторони, використовуючи відкритий перелік видів забезпечення виконання зобов'язань, створюють забезпечення під назвою «гарантія», яке передбачене відповідальністю за порушення грошового зобов'язання нефінансовим боржником, таке забезпечення повинно бути відступленням згідно із загальним положенням. Такий вид зобов'язання відповідає правовій природі гарантії як відступлення, та гарантує виконання зобов'язань у свій власний спосіб. Таким чином, при вирішенні питань про недійсність забезпечення, суд має встановити істинний і справжній намір сторін, щодо характеру забезпечуваного зобов'язання.

Гарантія – односторонній правочин, змістом якого є зобов'язання гаранта сплатити грошові витрати кредитору-бенефіціару відповідно до умов гарантії, якщо боржник порушить зобов'язання, забезпечене гарантією. Тим самим гарант фактично виконує все або певну частину (не більше суми, зазначеної в гарантії) основного грошового зобов'язання перед кредитором відповідно до наданих умов. За статтею 566 Цивільного кодексу України [2], відповідальність гаранта перед бенефіціаром, у разі порушення, обмежується сплатою суми, на яку видано гарантію. Ті має бути видано в письмовій формі, та порівнюватись з електронним банківським документом. Істотними умовами гарантії є такі:

- Найменування принципала, бенефіціара і гаранта;
- Посилання на основне зобов'язання, за яким видано гарантію;

- Ліміт платежу та валюта;
- Строк на який видано гарантію, або подія що припиняє зобов'язання за цим документом;
- Умови на яких має бути здійснено платіж [5, с.142]

Таким чином, основна мета гарантії – дати можливість бенефіціару, який є кредитором за основним зобов'язанням, безперешкодно оплатити свою вимогу за рахунок гаранта, у разі неналежного виконання зобов'язання боржником (принципалом), тому гарантія є незалежною та відокремленою від договірних правовідносин між принципалом та бенефіціаром. Остання вважається одним із найнадійніших способів забезпечення виконання зобов'язання. Оскільки, гарантія діє протягом строку, на який її видано. Вимога кредитора може бути пред'явлена лише в чітко поставлені строки, як це зазначено в статті 565 Цивільного кодексу України [2]. Поряд з основним обов'язком гаранта, може бути пред'явлений письмовий документ. Цивільний кодекс встановлює додаткові обов'язки гаранта, пов'язані з розглядом вимоги кредитора. Зокрема, при отриманні вимоги бенефіціара, гарант зобов'язаний негайно повідомити боржника, і подати копію вимоги з доданим до неї документами. Вимога кредитора має бути розглянута у строк, зазначений в гарантії, якщо таке не передбачено, то покладатись на розумний строк. Питання про те, що є розумним строком, залежить від конкретних обставин справи і має значення у разі судового розгляду для визначення моменту настання фінансового дефолту гаранта, та визначення моменту настання зобов'язання зі сплати суми, зазначеної в гарантійному застереженні, і строку позовної давності для обчислення вимог щодо стягнення з гаранта річних відсотків.

Таким чином, якщо гарант добровільно не виконує зобов'язання, він повинен відповідати перед кредитором за невиконання своїх зобов'язань. В свою чергу, бенефіціар вправі вимагати стягнення коштів відповідно до умови гарантії в межах загального строку позовної давності. Зобов'язання гаранта перед кредитором припиняється, якщо : сплачено суму кредиторів;

гарантія втрачає чинність; кредитор відмовляється від своїх прав за гарантією, тим самим повертаючи боржникові гарантію, або заяву про виконання своїх зобов'язань.

Застава

Згідно з пунктом 1 статті 570 Цивільного кодексу України [2], заставою вважається рухоме майно або гроші, передані боржником кредиторіві в рахунок належного за договором платежу, на підтвердження боргу, та забезпечення його виконання. Виходячи з цього визначення, застави традиційно визнаються такими, що виконують платіжну, доказову, та забезпечувальну функції. Однак забезпечувальна функція виконується завжди, а платіжна і доказова за певних умов. Застава виконується тільки в тому разі, якщо сторони належним чином виконали свої зобов'язання. Забезпечувальна застава видається тільки тією стороною договору, яка зобов'язана передати гроші або рухоме майно, і сума із застави зараховується в рахунок платежу, що має бути здійснений з нього, якщо сторона виконала свої зобов'язання [6, с.130].

Будучи одним із найпоширеніших видів забезпечення, застава ефективно стимулює боржника до належного виконання зобов'язань (з

можливістю втрати майна), та в свою чергу є ефективним засобом задоволенням інтересів кредитора, в разі невиконання зобов'язань. Відповідно до пункту 2 статті 589 ЦК України [2], застава забезпечує повну суму вимоги кредитора, визначену на момент фактичного задоволення, включно з процентами, неустойкою, відшкодуванням збитків, заподіяних невиконанням зобов'язань, витратами необхідними для утримання заставленого майна, та оплатою витрат, понесених у зв'язку з вимогою, якщо інше не передбачено договором.

Сторонами договору про заставу є застава-держатель, який є кредитором за основним боргом, і заставаодавець, який надає майно як забезпечення. Кредитор набуває забезпечувального інтересу в заставленому майні. Це означає, що товари, які належать одній особі, закладаються на користь іншої. Таким чином, кредитор інакше називається забезпеченим кредитором (обтяжуючою особою), а застава, передана цьому кредитору, який забезпечений інтересом.

Види застави в цивільному праві зазначені як іпотека та заклад, при цьому зазначається, що інші окремі види застав позначені в законах. Закон «Про іпотеку», присвячений іпотеці, як заставі нерухомого майна. Закон «Про застави», передбачає: заставу товарів в обороті або переробці, заставу майнових прав, цінних паперів. Ці застави класифікуються під загальною назвою – застава рухомого майна.

Будучи акцесорним зобов'язанням, застава є похідною від основного зобов'язання. Вона не може існувати сама по собі, тобто без боргу, за яким вона створена. Заставодержатель може вилучити майно, тільки в разі невиконання боржником основного зобов'язання, яке забезпечене заставою. Іпотека на майно у формі застави не позбавляє заставодержателя можливості заповісти це майно. Ба більше, будь-який закон, що обмежує це право, є недійсним. У разі смерті заставодержателя його кредитори можуть пред'явити свої вимоги до спадкоємців, які прийняли спадщину, протягом строку, встановленого статтею 1281 Цивільного кодексу. Предмет застави перейшов

до спадкоємців у порядку універсального правонаступництва, але залишається заставленим за заставою і може бути заарештований на вимогу кредитора.

3.1 Значення завдатку

Забезпечувальні завдатки традиційно вважаються одним із найпоширеніших способів забезпечення виконання зобов'язань. Згідно зі статтею 570 Цивільного кодексу України [2], завдатком визнаються гроші або рухоме майно, передані боржником кредитором для оплати за договором, на підтвердження зобов'язання та забезпечення його виконання. Завдаток характеризується такими ознаками.

По-перше, завдатком забезпечуються тільки зобов'язання, що впливають із договору. Іншими словами, він не може бути використаний для забезпечення, зокрема, деліктної відповідальності. По-друге, оскільки завдаток є способом забезпечення договірних зобов'язань, він також слугує

доказом укладення договору. Інакше кажучи, договір вважається укладеним, якщо сторони не оспорюють факту внесення завдатку або оспорюють його, але докази підтверджують цей факт.

З іншого боку, якщо договором передбачено сплату завдатку однією зі сторін, договір вважається укладеним лише після того, як відповідний контрагент виконав свої зобов'язання. По-третє, завдаток може забезпечувати тільки виконання грошового зобов'язання. Цей висновок впливає з положення про те, що завдаток дається стороною, з якою пов'язане договірне зобов'язання, проти платежу цієї сторони. Одним із найбільш спірних питань є співвідношення між завдатком і авансом. Згідно з пунктом 2 статті 570 Цивільного кодексу, сума, сплачена в порядку підготовки до оплати боржником, вважається авансовим платежем, якщо не встановлено, що вона є завдатком. Таким чином, стаття 570 Цивільного кодексу України [2] передбачає презумпцію авансового платежу. Законодавець зобов'язує сторони правочину із завдатком чітко визначити статус платежу, переданого боржником як завдаток. В іншому разі завдаток втрачає свою підтверджувальну та забезпечувальну функцію (природу), залишається простою формою платежу і набуває статусу авансу. Аванс - це повний або частковий платіж за договором, який виступає як попередня оплата. Як і депозит, аванс виконує функцію ідентифікації та оплати, але не гарантує виконання зобов'язання. Якщо сторона, яка отримала аванс, не виконує своїх зобов'язань, інша сторона має право вимагати тільки повернення авансу, але не сплати подвійної суми. І навпаки, якщо сторона, якій було передано аванс, несе відповідальність за невиконання зобов'язання, вона має право вимагати його повернення. Завдаток може бути прирівняний до авансу тільки в тому випадку, якщо він (підлягає поверненню): 1) він анулюється до виконання зобов'язання; або 2) якщо виконання зобов'язання стає неможливим (наприклад, унаслідок нещасного випадку). (наприклад, якщо майно, що підлягає передачі за договором, випадково знищено). Слід зазначити, що

договори, забезпечені завдатком, мають бути укладені до або одночасно з переданням завдатку

РОЗДІЛ 4. ПРИТРИМАННЯ, ЯК СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

Право притримання є речовим забезпеченням. Цивільний кодекс вперше включив притримання до переліку видів забезпечення виконання зобов'язання, проте серед науковців виникли розбіжності, оскільки одні розглядали притримання як вид підприємницького впливу, інші - як вид забезпечення виконання зобов'язання, треті - як вид самозахисту, четверті - як вид відповідальності.

Правова природа притримання залежить від того, що кредитор має право притримувати майно, яким законно володіє на підставі укладеного між сторонами договору, з розрахунку на те, що боржник виконає свої зобов'язання за договором і що боржник виконає свої зустрічні зобов'язання, доти, доки боржник не виконає свої зобов'язання. Для того щоб отримати річ, яку утримує кредитор, боржник повинен вчинити дію, що становить зміст зобов'язання. У зв'язку з цим у літературі зазначають, що "якщо боржник дійсно потребує речі, він постарається якнайшвидше виконати своє зобов'язання, щоб одержати її, а кредитор має право притримувати річ до виконання боржником зазначеного зобов'язання пункт 1 стаття 594 Цивільного кодексу України [2]. Стимулюючий ефект утримання безпосередньо пов'язаний із потребою боржника в цій речі. У цьому випадку важлива майнова і немайнова цінність для боржника, необхідність у виробничому процесі тощо. Згідно з пунктом 1 статті 594 Цивільного кодексу України [2] кредитор, у законному володінні якого перебуває річ, що підлягає переданню боржникові або зазначеній ним особі, має право утримувати її до виконання боржником своїх зобов'язань у разі прострочення оплати речі або погашення кредитором понесених витрат чи інших збитків. Це загальне правило, яке може спонукати боржника до виконання прострочених зобов'язань. Крім того, у Цивільному кодексі є спеціальні положення, які надають кредиторам право утримувати належне їм на законних підставах майно на підставі певних договорів. У спеціальних нормах законодавець не тільки уточнює фігуру кредитора, а й вказує, які зобов'язання боржника кредитор вправі реалізувати з метою забезпечення права утримання. Так, згідно зі статтею 856 Цивільного кодексу України [2], якщо замовник не сплатив встановленої ціни роботи або іншої суми, належної підряднику у зв'язку з виконанням договору, підрядник має право притримати результати роботи, устаткування, залишок невикористаних матеріалів та будь-яке інше майно замовника, яке перебуває у підрядника. Відповідно до пункту 4 статті 916 Цивільного кодексу [2] за договором перевезення перевізник має право

притримати переданий для перевезення вантаж з метою забезпечення сплати провізної плати та інших належних сум. Пункт 1 статті 1019 Цивільного кодексу [2] передбачає, що за договором консигнації консигнант має право притримувати переданий йому вантаж з метою забезпечення своїх вимог. Якщо притримання не чинить стимулюючого впливу на боржника, вимога кредитора задовольняється з вартості затриманої речі відповідно до правил про заставу (стаття 597 Цивільного кодексу). Це свідчить про те, що кредитор володіє двома правомочностями: правом затримати боржника до виконання ним зобов'язання і правом задовольнити свою вимогу за рахунок цієї речі, якщо зобов'язання не буде виконано. Тому спір про правову природу права утримання має вирішуватися в бік визнання його різновидом забезпечення виконання зобов'язань, що стимулює боржника до виконання зобов'язань і одночасно захищає майнові інтереси кредитора шляхом вилучення затриманих товарів у разі невиконання боржником своїх зобов'язань. Утримувачами ретенцій (кредиторами, які утримують товари) і боржниками можуть бути як фізичні, так і юридичні особи, у тому числі господарюючі суб'єкти. На відміну від інших способів забезпечення виконання зобов'язання, право утримання в принципі потребує попередньої угоди сторін у формі договору про певний вид забезпечення. Законодавець дозволяє кредиторам здійснювати право притримання для забезпечення виконання зобов'язань боржника без попередньої угоди сторін і застосовувати право притримання у зв'язку з порушенням (простроченням) зобов'язань боржника. Для виникнення права притримання кредитор не обов'язково укласти угоду про право притримання майна боржника, достатньо невиконання зобов'язання. Однак це не означає, що сторони позбавляються права укласти угоду про право притримання. Однак на практиці угоди про арешт укладаються вкрай рідко. Для того щоб кредитор мав право на притримання, необхідне одночасне виконання таких умов. По-перше, притримання можливе тільки щодо майна іншої особи, тобто майна, право власності на яке належить іншій особі, а не кредитору. По-друге, таке майно має належати кредитору. По-

третє, кредитор повинен володіти річчю на законних підставах. По-четверте, кредитор має право притримувати майно боржника, якщо сторони не домовилися про інше в договорі. Єдиною підставою для виникнення права притримання є невиконання боржником у строк своїх зобов'язань:

- 1) щодо оплати речі;
- 2) щодо відшкодування кредитору витрат та інших збитків, пов'язаних з річчю;
- 3) щодо задоволення інших вимог кредитора.

Реалізуючи право на арешт майна боржника, затримувач самостійно захищає порушене право, не звертаючись до компетентних органів, що є способом самозахисту цивільних прав (під яким розуміють використання особою способу протидії, не забороненого законом і не такого, що порушує моральні підвалини суспільства). Підставою для цього є підпорядкування закону (стаття 19 Цивільного кодексу). Способи самозахисту є різноманітними і мають відповідати характеру порушеного права, характеру поведінки порушника та наслідкам, спричиненим порушенням), а способи самооборони - це процедури протидії протиправним діям або бездіяльності правопорушника, передбачені цивільно-правовими актами, договірними або не передбаченими законом положеннями, без звернення до відповідних правових органів та відповідно до встановлених законом умов правомірності права на самооборону, яке особа має намір застосувати. Оскільки воно може бути застосоване, ми вважаємо, що гарантії безпеки, такі як утримання.

ВИСНОВКИ

Виконання зобов'язань - традиційний інститут цивільного права. Саме по собі зобов'язання гарантує, що боржник вчинить необхідні дії в інтересах кредитора, не існує. Навіть якщо кредитор застосує захід відповідальності до боржника, який не виконує своїх зобов'язань, у боржника може не виявитися майна, необхідного для задоволення його вимоги. Вибір способу забезпечення виконання договірних зобов'язань залежить від їх змісту. Наслідками вибору того чи іншого способу буде майбутня поведінка зобов'язаної особи. Тому необхідно враховувати специфічні характеристики кожного виду забезпечення, особливо в контексті між фірмових відносин.

Беручи до уваги особливості та характеристики кожного виду забезпечення, можна сказати, що штрафи та забезпечувальні депозити мають матеріально-правовий характер, тому їх можна назвати дійсними.

Вони застосовні у випадках, коли необхідно обґрунтовано розрахувати і довести розмір збитків.Спосіб виконання безпосередньо визначається об'єктом зобов'язання. Якщо об'єктом зобов'язання є майно, то не може бути іншого виконання зобов'язання, окрім негайного і повного передання цього

майна боржником кредиторів. Належне виконання зобов'язань зміцнює майновий стан учасників цих відносин, підвищує впевненість у досягненні поставлених цілей і, своєю чергою, стабілізує комерційні угоди загалом. Це і є належне виконання зобов'язань. Мета належного виконання зобов'язань може бути досягнута різними способами забезпечення виконання зобов'язань боржника. Це і утримання третьою стороною певної суми грошей, і використання договірних можливостей. Таким чином, під способами забезпечення виконання зобов'язання розуміють додаткові забезпечувальні заходи, що мають особливий (додатковий) характер і дають змогу досягти виконання незалежно від того, чи зазнав кредитор збитків та чи наявне у боржника майно, на яке може бути звернено стягнення за виконавчим документом.

Схожість

Джерела з Інтернету

225

1	https://studfile.net/preview/2414925/page:2		0.97%
2	http://hnmnc.km.ua/userfiles/docs/zak/ku2.doc	30 джерел	0.55%
3	http://microushi.od.ua/site/microushi-odessa/files/library/407_civil-ne-i-simeyne-pravo-ukrayini.doc	20 джерел	0.55%
4	http://altenok.ru/finansy-dengi-i-nalogi/bankivska-sistema-ukraini-standovlennya-ta-shlyaxi.php	8 джерел	0.42%
5	http://just.sumy.ua/rozasnennya/2753-schodo-roboti-yuridichnih-sluzhb.html	28 джерел	0.42%
6	http://ukraine-diplom.com/60/16145-zabezpechennya-vikonannya-zabovyzannya.html	29 джерел	0.38%
7	https://revolution.allbest.ru/law/00331995_0.html		0.38%
8	http://www.student-works.com.ua/kursovi/bjd/574.html		0.38%
9	http://maup.org/lib/nw63.pdf		0.38%
10	http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5785/1/6049_IR.pdf		0.32%
11	https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Ogliad_KGS_ipoteka.pdf	2 джерела	0.32%
12	http://forlawyer.com.ua/knigi/civilne-pravo-ukrayini-haritonov-yeo-starcev-ob/16683--3-rechovo-pravov-zasobi-zabezpechennya-		0.32%
13	https://academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2017/02/Materiali-lektsij_TSivil-ne-ta-simejne-pravo.pdf		0.32%
14	https://archer.chnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7257/1/%d0%91%d0%90%d0%9d%d0%9a%d0%86%d0%92%d0%87	13 джерел	0.26%
15	https://ukrreferat.com/chapters/pravosnavstvo/majnovij-kompleks-pidприємства-yak-predmet-zastavi-referat.html	17 джерел	0.24%
16	http://legalexpert.in.ua/komkodeks/gk/79-gk/908-546.html	4 джерела	0.24%
17	https://d7.lutsk-ntu.com.ua/sites/default/files/civilne_pravo_lekciyi.pdf	3 джерела	0.22%
18	https://subj.ukr-lit.com/pravoznavstvo-kunchenko-xarchenko-v-i-4-7-ponyattya-zobov-yazalnogo-prava-ukra%d1%97	3 джерела	0.2%
19	http://pkt-poltava.ucoz.ua/osnovi_pravoznavstva.pdf		0.2%
20	https://ua-referat.com/%D0%9A%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%9A	30 джерел	0.2%

21	https://ua-referat.com/%D0%97%D0%B0%D0%B1%D0%B5%D0%B7%D0%BF%D0%B5%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D...	0.2%
22	https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4c677774-0a67-47a6-96ad-56d1a9748aaf/content	2 джерела 0.2%
23	https://clarity-project.info/court/decision/65135227	2 джерела 0.2%
24	http://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/News/Academy/2018/11/2018.11.22_ConfFinSys_Zbirnyk.pdf	0.18%
25	https://studfile.net/preview/5200373/page:51	9 джерел 0.18%
26	https://ukrreferat.com/chapters/proba/dogovir-postavki-kursova-robota.html	2 джерела 0.18%
27	http://uchika.in.ua/p-g-homenko-notariat-v-ukrayini.html?page=12	0.18%
28	https://kcp.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/82/2022/10/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_...	0.18%
29	http://eprints.zu.edu.ua/28640	2 джерела 0.16%
30	https://protocol.ua/ua/postanova_vgsu_vid_19_01_2015_roku_u_spravi_910_15922_13	8 джерел 0.16%
31	http://yuv.onua.edu.ua/index.php/yuv/issue/download/68/65	0.16%

Джерела з Бібліотеки

2

32	Студентська робота	ID файлу: 1015805218	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.16%
33	Студентська робота	ID файлу: 1011553310	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.16%